258503 - Nebi s.a.v'in Şeriat Sayılan ve Sayılmayan Özel Davranışları

Soru

Allah Rasulü'nün s.a.v amellerinde ona uymanın delili nedir? Rasulullah s.a.v, şeriat açısından ümmetiyle eşit midir? Bunda ittifak var mı ve Allah Rasulü'nün s.a.v. metodunu takip etmenin delili nedir? Eğer Peygamber s.a.v gizli bir şey yapmış ve sahabelerden biri onu görmüşse, örneğin ayakta işediğini görmüşse, bu konuda ittiba edilecek midir? Bunları düşünmek günah mıdır?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem'in davranışları farklı şekildedirler. Bunlardan bir kısmı şeriatı teşkil eder, bir kısmı yemek ve uyumak gibi insanın yaratılışına uygun olarak yaptığı eylemlerdir. Diğer kısmı ise binek üzerinde hacca gitmek, Sabah namazı sünnetinden sonra uzanmak gibi hem meşruiyet hem de fıtrat gereği olabilir.

Namaz, oruç, hac, zikirler ve ümmetini buna teşvik ettiği misvak gibi eylemler, Yemek yerken Allah'ın adını anmak, mescide sağ elle girmek vb. eylemlerde temel prensip; şeriat olmasıdır. Yüce Allah şöyle dedi: "Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır." (Ahzab 21)

"De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Âl-i İmran 31)

"Peygamber size ne vermişse onu alın ve size neyi yasaklamışsa ondan kaçının. Allah'a karşı saygısızlık etmekten sakının." (Haşr 7)

Yeme, içme, uyuma, yürüme gibi insan fıtratına ve örfe göre yaptığı doğal eylemlere gelince,

bunlar için herhangi bir ittiba vacip değildir. Ancak hem fıtri gereği hem de meşruiyet ihtimali olan eylemlerde ihtilaf vardır.

Maraqi Al-Suud'da şunları söyledi:

Yeme-içme gibi fıtrat esaslı eylemleri şer'i değildir. Ancak bunların özel şer'i bir vasfı varsa yani sağ el ile yemek ve önünden yemek gibi özel tanımlar ise şeriattan olup ittiba etmek gerekir.

Binek üzerinde Hac, sabah namazından sonra uzanmak gibi eylemlerde her iki durum ihtimali mevcuttur.

Şeyh El-Emin El-Şanqiti, Allah ona rahmet etsin, şunları söyledi:

Nebi s.a.v'in eylemleri fıtrat/yaratılış ve şeriat itibarıyla üç kısma ayrılır:

1- Tamamen Doğal Eylemler: Yaratılış gereği insan doğasının gerektirdiği eylemleri kastediyorum. Ayakta durmak, oturmak, yemek, içmek gibi eylemler şeriat uymak ve ittiba için yapılmamıştır, dolayısıyla kimse: Ben Allah'a yaklaşmak ve O'nun Peygamberini takip etmek için oturuyorum, kalkıyorum diyemez. Çünkü Nebi s.a.v, ayakta durur ve otururken bunları şeriat kuralları açısından yapmazdı. Bazı alimler: "Onun fıtri eylemleri ittiba açısından caizdir" şeklinde ifade eder, bazıları da mendup olduğunu savunur.

Görünen o ki bahsettiğimiz konular, şeriat kuralları amacıyla yapılmadığını, dolayısıyla caiz olduğunu gösteriyor.

2- Tamamen Teşri'/Yasama Eylemler: Namaz ve hac gibi ibadetlerinde örnek alınması ve takip edilmesi için yapılan eylemlerdir. Nebi s.a.v şöyle demiştir: "Namaz kıldığımı gördüğünüz gibi kılın..." "Hac ibadetlerinizi benden öğrenin..."

3- Fıtrat veya Teşri' Amacıyla Yapılmış Olması Muhtemel Eylemler:

Bunun kriteri, insanın tabiatı gereği bunu yapması gerektiğiyle birlikte bunun bir ibadetle bağlantılı olmasıdır. Örnek: Hac ibadeti sırasında bineğe binmek.

Şüphesiz Nebi s.a.v yolculuklarında ibadet/şeriat amacı olmadan binerdi. Fakat “Hac sırasında hac ibadetlerinizi benden öğrenin.” demesi üzerine binmek hacda ittiba edilmesi gereken bir eylem olabilir.

Bu meselenin kapsamı arasında şu konular da vardır: Namazda istirahat oturuşu, kişinin bayram namazından bayram namazına gittiği yoldan başka bir yoldan dönmesi, sabah namazı sünnetinden sonra sağ tarafa uzanmak, Mekke'ye Keda'dan girip Kuda’dan çıkmak, Mina’dan çıktıktan sonra Muhessab'ta konaklamak vb...

Bütün bu konularda, fıtrat/doğal yaşam şartları gereği olduğu gibi ittiba gerektiren şeriat eylemleri de olma olasılığı nedeniyle alimler arasında ihtilaflar vardır. (Adwaa Al-Beyan'dan 4/300)

İkincisi:

Şeriat hükümlerine ittiba hususunda asıl olan Nebi s.a.v’in ümmetiyle eşit olmasıdır. Ona özel durumlar ise ancak delil ile sabit olur. Bu nedenle sahabeler, Nebi s.a.v’in yaptığı eylemlerinde örnek alır ve ittiba ederlerdi. Ona özel olup olmadığını sormazlardı. Ebu Said el Hudri r.a’dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem namaz kılıp ayakkabısını çıkarttı, bunu gören sahabeler de ayakkabılarını çıkarttı. Bunu gören Nebi s.a.v: “Neden ayakkabılarınızı çıkarttınız?” diye sordu. Sahabeler: “Senin, ayakkabılarını çıkardığını görünce biz de ayakkabılarımızı çıkardık.” dediler. Bunun üzerine Nebi (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Cebrail bana gelerek, ayakkabılarımda pislik (bir rivayete göre necaset) olduğunu haber verdi; ben de ayakkabılarımı çıkardım. Sizden bir kimse mescide geldiği zaman ayakkabılarına baksın, onlarda pislik (bir rivayete göre necaset) görürse onu silsin ve sonra onlarla namaz kılsın.” (Ahmed 17/242-243)

Hatta bir defasında bazı sahabeler bir eylemin kendisine özel olduğunu söylediklerinde Nebi s.a.v kızmıştır.

Nebi s.a.v.'in hanımı Aişe r.anha'dan rivayet edildiğine göre bir adam, kapıda durarak Rasulullah s.a.v'e: Cünüp olarak sabahlıyorum, oysa oruç tutmak istiyorum. (Bu caiz mi?)” dedi. Rasulullah

s.a.v: "Oruç tutmak istediğim halde ben de cünüp olarak sabahlarım. Yıkanır ve oruç tutarım." "Yâ Rasulallah! Sen bizim gibi değilsin, Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını affetmiştir." denince Rasulullah s.a.v öfkelendi ve: "Vallahi ben, Allah'tan en çok korkanınız ve uyduğu (yaptığı) şeyi en iyi bileniniz olmayı umarım." buyurdu. (Ebu Davud 2389, Elbani sahih dedi.)

İbn Hazm r.h şöyle demiştir: "Bu konuda bir delil olmadığı takdirde, onun yaptığı bir şeyin kendisine özel olduğunu söylemek, caiz değildir. Şüphesiz Allah'ın Resulü, bunu söyleyene kızmıştır. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'i kızdıran her şey haramdır. (El-İhkam fi Usul el-Ahkam 4/433).

İbnü'l-Kayyim r.h şöyle dedi: "Delillerin olduğu durumlar dışında, hükümler nezdinde ümmeti ile eşittir. Bu nedenle Ummu Seleme (Allah ondan razı olsun) dedi ki: "Dışarı çıkın ve başınızı tıraş edip kurbanınızı kesinceye kadar kimseyle konuşmayın." Kendisi insanların onu takip edeceğini biliyordu. (Zad al-Maad 3/307).

Üçüncüsü:

Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'den nakledilen her şey, önceki detayla değerlendirilir. Eğer eylemi fıtrat fiillerinden biri değilse, o eylemde ittiba edilmesi söz konusudur. Kendisine özel olması ise ancak delil ile kabul edilir. Bir şeyin meşruiyeti için onu gören bir veya birden fazla sahabe arasında hiçbir fark yoktur.

İdrar yapma hususu, fıtri bir davranış olup ayakta durma veya oturma gibi özelliği şeriatın kurallarıyla ilgilidir ve ittibayı gerektirir. Şüphesiz ayakta idrar yapmak şeriatta yasaklanmıştır. Nebi s.a.v'in ayakta idrar ihtiyacını gidermesi ile yasaklanması arasını birleştirmek gerekir.

Cabir b. Abdullah r.a'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu aleyhi Vesellem ayakta idrar yapmayı yasakladı. (İbn Mace 309) Bu hadis zayıftır. El Busiri el Zevaid'de şöyle dedi: Alimler bunun zayıf olduğuna dair ittifak etmişlerdir. Elbani çok zayıf olduğunu söylemiştir.

Ömer r.a şöyle dedi: Ayakta idrar yaptığımı gören Nebi s.a.v şöyle dedi: "Ey Ömer, ayakta idrarını yapma!" Bundan sonra hiç ayakta idrarımı yapmadım. (Tirmizi 12) Tirmizi ve Elbani bu hadisin

zayıf olduğunu söylediler.

Bureyde'den rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Ayakta idrar yapmak kişinin görgüsüzlüğündendir." (Tirmizi bunun zapt edilmediğini söylemiştir.)

Bunun üzerine ayakta idrar yapmanın yasaklandığına dair sahih bir delil yoktur.

Aişe r.a'dan rivayetle şöyle dedi: "Her kim Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in ayakta idrarını yaptığını söylerse ona inanmayın. O sadece oturarak idrarını yapardı." (Tirmizi 12, Nesai 29)

Şevkani, Neyl el Evtar 1/16'da şöyle dedi: Bu hadis, Nebi s.a.v'in ayakta idrarını yapmadığını gösterir, bilakis sünnet olan oturarak yapmaktır. Böylece ayakta idrar yapmak mekruhtur diyebiliriz.

Ayakta idrar yapmanın caiz olduğunu gösteren delil: Huzeyfe r.a'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: "Bir gün Nebi s.a.v bir kavmin çöplüğüne geldi, ayakta idrarını yaptı, sonra su istedi, su getirdim, abdestini aldı."

İbn Kudame r.h şöyle dedi: Ayakta idrar yapmanın ruhsatı; Ömer, Ali, İbni Ömer, Zeyd bin Sabit, Sehl bin Saad, Enes, Ebu Hureyre ve Urve'den rivayet edilmiştir. Huzeyfe r.a ise, bir kavmin çöplüğünde ayakta idrar yaptığını rivayet etmiştir. (Buhari ve başkası bunu rivayet etmişlerdir.)

Belki de Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem bunu caizliğini göstermek için yapmıştır ve bunu sadece bir kez yapmıştır. Belki de oturamayacağı bir pozisyonda olduğu için ayakta yapmıştır.

Denildi ki: Bunu diz altındaki bir hastalık yüzünden yapmıştır.

Hafız İbn-i Hacer (Allah ona rahmet etsin) dedi ki: "Ömer, Ali, Zeyd bin Sabit ve diğerlerinin ayakta idrar yaptıkları rivayet edilmiştir. Bu da idrarın sıçramasından emin olunduğu takdirde mekruh değil, bilakis caiz olduğuna delalet etmektedir. Ayrıca Nebi s.a.v'in bunu yasakladığına dair sabit bir hadis yoktur. (Feth el-Bari'den 1/330).

Dördüncüsü:

Takıntı ve vesveseden sakınmak gerekir, çünkü o bir hastalık ve kötülüktür. Dini anlamak, sünneti öğrenmek, ona tabi olmaya çalışmak vesvese değildir.

Allah, ilminizi ve hayır yapma şevkinizi artırsın.

En iyisini Allah bilir.